

Епод 16

Горацій

Друге уже покоління в війні громадянській конає,
Від власної руки занепадає Рим,-
Рим, що його не змогли подолати ні Марси сусідні,
Ні царське військо грізної Етрурії**,
Ні капуанців звияжне змагання, ні зброя Спартака,
Ні нещодавнє зрадництво аллоброгів***,
Нині цей Рим, що його не збороли ні орди германців,
Ні Ганнібал, погроза наших прадідів,
Згине, зітреться від нашого ж кров'ю заклятого роду,
І де був город, дикий звір оселиться,
Варвар тут ступить на порох священний, тут кінь переможця, [469]
Б'ючи копитом, вчвал промчить по звалищах,
Ромула кості, побожно укриті од вітру і сонця,
Рукою порозмітує зухвалою.
Але спитаєте ви — усі разом, чи, може, найкращі —
Де від нещастя і горя порятунком вам?
Кращої ради немає: зробіть, як зробили фокейці,
Що рідну землю кинули з прокляттями,
Ниви, і отчі оселі, і храми на здобич оддавши
Кривавим вепрам та вовкам-драпіжникам.
Так попростуйте і ви, куди очі покажуть, куди вас
Помчить сваволя лютих бур морських.
Згода, братерство, рушаймо? Чи ждатимем ліпшої ради,
Чи вже — на добрий час! — пливім, не гаймося?
Тільки присягу зложімо, що поки не вирне каміння
З глибин морських, втеравши всю вагу свою,
Поки потворна жага не з'єднає оленицю з тигром,
А з шуляком покірну й тиху горлицю.
Поки Матінські шпилі**** не скупаються в Падовій хвилі'
І Апеннін до моря не присунеться,-
Ми не поставим вітрил, не помислим назад подаватись, [470]
Поти нам гріх до краю плисти рідного.
З цим закляттям страшним, що зав'яже нам день повороту,
Всею громадою, чи, може, тільки часткою,
Кращою часткою — в путь! Хто, зборений, втратив надію,
Хай застається в ліжкові ганебному.
Ви ж, непохитні серця, не зважайте на лемент жіноцький,

І в путь, і в путь повз береги Етрурії.
Нас Океан дожидає. І, плесом омиті широким,
Нас ваблять острови щасливії,
Де й непоораний лан буяє Церериним даром *****
І непідчищена галузка — виногронами;
Де плодовита маслина надій хлібороба не зводить
І смоква стиглим зеленіє овочем;
Мед витікає з дупластого дуба, де з верхогір'я
Струмки прозорії мчать водоспадами.
Там до дійниць самохіть наближаються кози, і вівці
Приходять радо з вим'ям переповненим;
Там вечорами ведмідь не обходить кошари з ричанням.
І гадина в землі плідній не кублиться...
Див не злічимо там: Евр бурхливий ланів-перелогів
Не розмиває зливами могучими;
Але й посухи нема, в борозні там і зерно не гине, [471]
Бо мудро дощ і спеку там розмірено...
Там аргонавтів весло не плескалось в нерушеній хвилі,
Не мандрувала там Медея-зрадниця,
Не привертали туди ні сідонські купці свого човна,
Ні змучена ватага Одисеева.
Ті береги призначив для побожного люду Юпітер,
Як опорочив вік ясного золота.
Мідь і залізо правують тепер,— та праведним людям
Є порятунок на блаженнім березі.

[* Епод написано р. 40 — незабаром після повороту Горація до Рима (див. вступну замітку). Настрій епода — одчай і розгубленість. Республіканське військо загинуло, в стані цезаріанців міжусобна боротьба; залишається тільки тікати до "щасливих островів", цебто до Канарських островів коло західноафриканського узбережжя; їх вважали західним краєм світу, розповідали дива про їх надзвичайну родючість.]

[** Тобто військо етрусського царя Порсенни, що воював з Римом у перші роки республіки (див. уривок з "Енеїди"--"Щит Енея").]

[*** Галльського племені, що брало участь у так званій "змові Катіліни" 03 р. до н. є.]

[**** Матінські шпилі — гори в Апулії, на півдні Італії. Падова хвиля — хвиля ріки До в північній Італії.]

[***** Тобто хлібом.]